

ULLADA AL PATRIMONI CULTURAL DE BURJASSOT (VIII)

Per Santiago López García
(Targeta nacional d'investigador nº 2086)

Ara, en esta ocasió portem a estes pàgines el resultat d'una investigació de la que també estic prou satisfet. Disculpen Vostès este entusiasme pero pense que a tots els socis i simpatizants del "Círcul Católic" vaig a donar-los una grata sorpresa. Reconec que des de fa un grapat d'anys m'ha cridat l'atenció el teló de boca que tingué l'anterior escenari i que ara està col·locat decorant una paret de la platea de l'actual teatre.

Respecte a este teló de boca, el Sr. Manuel Bort Almenar em contà com estant ell present es retrobà de forma casual esta peça que havia sigut enrollada i dipositada en l'edifici de Les Sitges. Sembla que anà a parar allí després d'alçar-la a conseqüència de les obres de demolició de l'antic teatre.

Una volta retrobat el teló, segons m'han explicat, el Sr. Samuel Subiela s'encarregà de

que s'emmarcava per a conservar-lo. Es retallaren les vores filagarsades i es col·locà en el lloc on actualment està exhibit.

Sempre m'interessí per conèixer l'autor que pintà el teló, però mai he pogut veure cap firma en ell, ni tampoc havia trobat cap persona que ho sabera. No obstant, raonant en certs socis del Círcul com els Srs. Rafael Bueno i José María Estellés amablement m'han donat alguna pista; la més interessant va ser la possibilitat de que l'autor poguera ser un famós pintor de Godella. També es recorda que a banda del teló de luxe hi havia un atre teló que es baixava en els descansos on figuraven diversos anuncis publicitaris d'establiments comercials de la localitat.

Han passat dècades, sense poder esbrinar res més. Però... com preguntant se'n va a Roma, finalment he tingut la sort de conèixer, gràcies a un company de treball, Salvador Almudever, al seu tio, el Sr. Manolo Bargues Marco; un prestigiós pintor decorador natural de Godella i fill també d'artista. El Sr. Manolo; nom pel que és conegut en el món artístic em va donar la solució.

El conegué a l'autor del teló de boca del teatre inaugurat a principis de segle XX, i a més del seu testimoni personal també m'ha proporcionat la ressenya bibliogràfica referent a dit pintor. El nom de l'autor és, ¡quina satisfacció saber-ho!: Francisco Rodríguez Cabanes. Evidentment el conegué quan el Sr. Francisco era molt major, però la relació que n'hi hagué va ser molt fluida puix compartien el mateix ambient social i professional.

També Manolo Bargues (que, per cert, cal dir que també és actor, i ha actuat en alguna ocasió a l'escenari del "Círcul") continuà coneguent al fill de Francisco Rodríguez Cabanes de nom Salvador Rodríguez Bronchú: pintor molt famós i natural de Godella, i així mateix als seus quatre néts, Salvador (també pintor de mèrit artístic reconegut), Enrique, Guillermo i Francisco-Javier Rodríguez-Bronchú Orts.

Este teló de boca que ací tenim fotografiat pel Sr. Francisco Bonora Ros (q.d.e.p.) és una de les mostres dels telons que diversos artistes pintaren per als teatres que tant d'èxit tingueren entre el públic assistent a les representacions teatrals.

Dades identificatives:

Denominació.- *"Teló de Boca, titulat: Pati de Sant Roc."*

Tècnica.- pintura sobre tela.

Data.- any 1914.

Mesures.- possiblement l'original tindria 7 metres x 3'5 metres

Motiu.- És una representació d'una panoràmica del pati de Les Siges que apareix en un segon pla, emmarcat per un atre primer pla que representa un majestuós teló constituït per diversos components: figuren el bambalínó, i atres llenços com dos cortinages entreoberts i semi-alçats que l'ambienten com un escenari de teatre.

Autoria del cartell.- original de Francisco Rodríguez Cabanes.

Localització actual.- Emmarcat com un quadre exhibit en una paret lateral de la platea del teatre del "Círculo Católico".

Biografia de l'artista D. Francisco Rodríguez Cabanes.

En esta ocasió la biografia està redactada pel seu nét, el Sr. Enrique Rodríguez-Bronchú Orts. El text l'he copiat de la carta que li envià al cronista de Godella D. Ricardo García de Vargas, i que este la transcriví en el seu llibre *"Crónica de un cincuentenario y otros perfiles de Godella"*, publicat en 1978.

"FRANCISCO RODRIGUEZ CABANES – éste era su nombre, aunque en Godella se le conocía popularmente por "El Pintoret" - nace en Torrente (Valencia), allá por el 1880, y en

temprana edad ingresa como cadete en la Academia Militar de Toledo. Abandona los estudios militares al quedar huérfano de padre y ser requerido por su madre, ya residente en Godella. Joven dinámico, pronto halla amigos entre la inquieta juventud godellense, tomando parte activa en cuantas manifestaciones culturales, artísticas, animaban a la Godella de entonces. Funda, con los hermanos Castillo, hermanos Marqués, los García y otros, el primer grupo teatral que conoce Godella, expectuando el de la Colonia Veraniega, que dio sus primeras representaciones en una "andana" que andando los años sería embellecida y convertida en el CASINO INSTRUCTIVO OBRERO.

En este improvisado teatro hizo mi abuelo sus primeras armas como pintor escenógrafo, y no debió de hacerlo mal, cuando fue requerido por don Luis Oliag, los Gascó y los hermanos Navarrete, para que pintara todos los decorados del teatro de la Colonia Veraniega. Encargo que cumplió mi abuelo pintando, con admirable acierto, desde el telón de boca hasta la última bambalina. "

I continúa escrivint: "También el CIRCULO CATOLICO de Burjassot, que entonces se fundaba o estrenaba casa, encargó a mi abuelo todos sus decorados, en los que nada se escatimó. Por fortuna aún se conservan una gran parte de ellos. El vecino pueblo empezaba a despertar para el teatro y construía, de planta, el, recientemente derribado, TEATRO DE NOVEDADES, que también confió a mi abuelo la confección de los decorados que exige un escenario bien montado, y sucesivamente los de cada estreno."

En la carta remesa pel nét de l'escenògraf i publicada pel croniste de Godella en 1978, també fa menció que Francisco Rodríguez Cabanes fon pintor titular del TEATRE LA PRINCESA de València, on instal·là el seu Estudi-Taller d'escenografia. També pintà cartells com els dos premiats en l'Exposició Local de Godella de 1919. Tan gran era el ritme de treball que patia que acabà sofrint una greu neurastènia en 1914. No obstant, pràcticament sense eixir del seu estudi, continuà pintant per als teatres locals de Godella, inclús per a l'empresa del TEATRE PINAZO, de Burjassot. (local derruït fa anys, que tenia la porta principal al carrer José Carsí).

Tal com diu el seu nét i biògraf: A pesar de la seua delicada salut continuà treballant en la seua faceta de pintor escenògraf ya que era continuament sol·licitat principalment per las agrupacions teatrals de Godella.

Paco Rodríguez Cabanes "El Pintoret" com el coneixien en el seu ambient artístic i social faltà el 6-1-1957.

Descripció del teló.

Este teló és un eixemple paradigmàtic dels telons de boca que obrien l'escena d'aquells teatres de principis del segle XX: una imatge en la que se combina una gran espectacularitat ab un tema atractiu per al públic propi de cada teatre. Es diu així perquè està situat en la boca escena. Servix per amagar, abans de la representació, lo que n'hi ha dins de l'escenari, així com tancar-lo en els entreactes i en la clausura.

Este teló era de la modalitat dels que pugen i baixen: és dir del tipo alemà o de guillotina; de moviment ascendent-descendent, ab sistema de contrapesos.

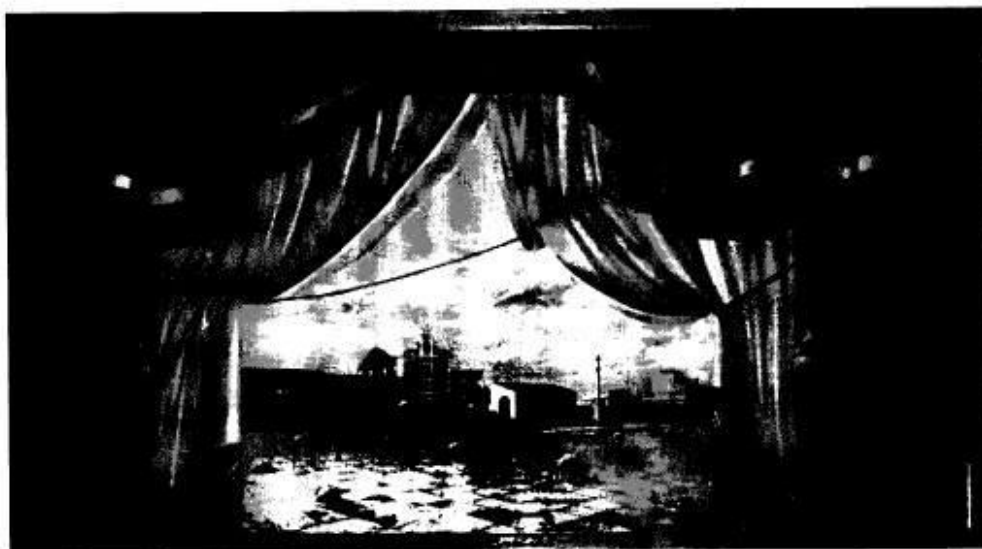
El pintor, representà en este cas una panoràmica del Pati de Sant Roc en la que s'aprecia l'explanada de les siges i la frontera dels edificis de superfície ab l'antiga casa del conserge, així com la frontera de l'ermita. Com poden observar, en aquella época sols tenia l'ermita una cúpula: la corresponent al presbiteri (part del temple on està l'altar major). També apareix la casa de l'ermità i l'embarronat, així com la creu de terme, tot molt be resolt ab una pronunciada perspectiva.

També apareix a la dreta de l'imatge l'arbrat que tenia el passeig on es construïren

varies mansions; dos de les quals sobreïxen per la seua altura, que estaven situades enfront de la cisterna (ara inexistent) de les siges. Una d'elles, la de l'esquerra, és dir la que apareix darrere de la creu, encara existix -per sort- hui en dia. Es tracta d'una casa de dos plantes d'altura, i va ser construïda en 1885 (data que figura a l'immoble, concretament en la reixa de la porta de l'escaleta al pis; un any que coincidí ab la pijor epidèmia del còlera que patí València, i també ab la nevada més intensa de la que es té constància). Per tots estos detalls pot datar-se que el teló fora pintat cap a 1914.

Este teló té una característica imaginativa i és que de forma figurada interpreta una vista de l'explanada del pati de Sant Roc com si estiguera emmarcada per un sumptuós teló de tipologia entre grega i italiana format per uns grans cortinages laterals mig arreplegats. Aquells clàssics telons eren una de les peces que s'integraven en el teler de l'escenari com les bambolines, el corresponent bambolinó, així com l'arlequí, la guardamalleta, les corrioles, els bastidors, etc.

En este llenç la sensació de realitat està molt aconseguida. I el colorit dels edificis i d'un cel soberg li donen una atmosfera i una lluminositat especial.

Des d'ací cal agrair la inestimable col·laboració del Sr. Manolo Bagues Marco, i reconèixer el mèrit de la biografia redactada pel Sr. Enrique Rodríguez-Bronchú Orts, així com l'amable atenció de tots vostès.

Cordialment, Santiago L.G.

¡Bona Festa de la Casa!

Juny 2010.